

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho gnan

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Dietari d'una eixida a França i altres nacions.

(Continuació)

Dia 18 de matx

Palau del Parlament

Avuy abans de les deu m'he posat des ses cames an es coll, i jhalat cap a veure el Parlament, que s'alsa entre el Tamesis i s'Abadia de Westminster: es un edifici modern, comensat l'any 1840, d'estil ogival anglés, de s'epoca florida i perpendicular, que diuen. Es un edifici immens. Basta dir que fa onze patis, cent escales, i 1100 cambres o sales, i sa fatxada que mira an es riu tira de llare 940 peus, prop de trecent metres. Fa un quadrilone ab un campanar a tres quatre cornalons: un de 93 metres, s'altre de 97 i s'altre de 104, qu'está demunt es portal per out entra el Rey quant va a obrir al Parlament.

Tot s'edifici está magníficament decorat, tan per defora ab tota s'ornamentació ogival corresponent, com per dedins, policromades ses sales i ab pintures i estatués i vidres de colors an es finestres. Es una cosa suntuosa i vertaderament regia. Avuy, dissapte, e-hu deixen veure tot de trauc. E-hi havia un diluvi de gent. Hem corregudes ses principals sales, inclús ses de sessions des Lords (seayors, alta-cambra) i sa de Comons (diputats des poble, bras popular). Sa cambra des Lords es una cosa magnífica de decoració, i hi ha es trono del Rey; sa cambra des Comons es molt més modesta i no hi ha trono p'el Rey. Es que'l Rey no hi va may an aqueixa Cambra. Sa sala d'entrada a s'edifici p'es públic es com una esglesia de ses grans: té 230 peus de llare per 68 d'amples i 62 d'alt. Westminster Hall, se diu.—Es una cosa ben de veure.

Abadia de Westminster

Sortint d'aquí, m'esquitx a s'Abadia de Westminster, que está just devora el Parlament. Per abadia s'entén aquí l'esglesia d'aquella antiga i famosa abadia de St. Benet. Westminster vol dir monestir de ponent i li posaren aquest nom per distingir-lo de Sta. Maria de Latsminstr, aixó es, de llevant que hi havia a s'altre cap de Londres. L'esglesia actual la fundá an es sigle XI el rey d'aquí St. Eduart; pero la referen tota a mitján sigle XIII el rey Enric III i son fí el rey Eduart. Sa primeria des sigle XVI el rey Enric VII e-hi afegí una capella fonda derrera s'abside; i sa primeria des sigle XVIII li feren es dos campanars de sa fatxada, i desiera li han fet diferents adops. De manera qu'aqueixa esglesia, fora es dos campanars, es una gloria de s'arquitectura catòlica i es protestants no hi tenen cap veu.

Aquesta esglesia es de tres naus, de deu trasts, sense capelles, ab creuer de tres naus i quatre trasts a cada bras, i es cap de sa creu, de tres naus també, fa tres trasts i s'abside. El chor está a sa nau major, ocupant casi la mitat de banda a banda, ab una tanca ben alta, lo cual danya massa sa perspectiva de s'edifici. Es presbiteri comensa an es trast central des creuer i ocupa avuy dos trasts de sa creu ab s'altar; s'altre trast i s'asibde es ple de tombes, lo meteix que tots es baixos de totes ses naus, de tots ets homes célebres moderns i de molts

de reys i prínceps d'Inglaterra, tots ab so seu monument, alguns molt bons, altres mitgèlis, altres ben xerequets. A s'mitx de s'abside hi ha es sepulcre del rey St. Eduart cubert ab un drap vermey brodat. Avuy aqueixa esglesia está convertida en un panteó nacional d'Inglaterra; pero segueix dedicada an es culte, anglicá, com se suposa. E-hi ha un capitol de dotze Canonjes, presidits per un Degá.

An es costat de s'epistola, entre es creuer i sa fatxada se conserva es claustre, ben notable, pero no gayre gran, i hi desemboca un corredor que du a sa sala-de-capitol, vuytavada, ab una columna a s'mitx, ab finestres a cada cayre i vidres de colors.

Quin dia será aquell qu'aqueixa abadia, tan famosa dins s'istoria d'Inglaterra, tornarà estar en possessori des qui la feren: es monjos de St. Benet. ¡Ell que hu vésem! va dir es cego.

Sa gran plassa de Trafalgar.—Un bon museu

Prenc per Parliament square i White hall, i arrip a sa magnífica plassa de Trafalgar, ab sa columna altíssima que hi ha a s'mitx i demunt de tot Nelson, es general en cap d'ets inglesos que morí an aquella batalla, com e-hi morí també Churruca, es general en cap d'ets espanyols. Me trop devant sa preciosíssima National Gallery, un edifici grandios, modern, d'estil grec-romá, aont e-hi ha un museu de pintures, que no es molt gros, pero que es des més notables qu'haja vist may. E-hi ha vint i dues sales, dedicada cada una a ses diferents escoles de pintura, s'enten, an es diferents grans pintors que hi ha haguts, dividits per nacions; i així hi ha sales de pintures de s'escola francesa, de s'espanyola, de s'italiana més moderna, tres sales de s'holandesa i flamenca, una de s'alemanya, una de sa lombarda i de Parma, una de sa de Padua i primitiva veneciana, una de sa veneciana i de Brescia, una de sa flamenca primitiva, una de s'escola d'Umbria, una de sa Toscana, una de sa bolonyesa i de Ferrara, una de sa sienesa i tres de s'escola inglesa. Jo no recort haver vista may cap colecció de pintures totes tan notables. No es que hi haja molt de cadaseuna; pero lo que hi ha, es casi tot de primera de primera. Entre totes sumen 1100 pintures. Allá hi ha coses estuendes d'En Rafael, de Rembrandt, de Paolo Veronese de Rubens de Fra Angelico, sobre tot, de Velázquez, de Ribera, de Zurbarán, de Murillo. Som romás esglayat de veure tantes de meravelles aplegades. I lo notable, que no hu havia reparat a tantíssims de museus com he vists: totes ses pintures están dins un vidre, per grosses que sien. Es vidres només, valen un capital, tractantse de vidres tan grossos.

Ja era la una tocada, i a sa mitja havia d'esser a ses cases per dinar. Me'n vatx escapat a s'estació de Westminster, prenc es tranvia de per devall terra, que m'ha deixat ab un instant ben aprop d'allá ont m'esperaven per dinar.

Kensington Palace

Din ab quatre grapades, i ja li he estret cap a Kensington Palace, un palau que's Reys d'Inglaterra se feren sa derrera des sigle XVII, per estarhi ells, i que l'habitaren fins l'any 1760. La Reyna Victoria e-hi va néixer i s'

hi criá, i es seu fí Eduart VII també. Lo notable d'aqueix palau es sa suma modestia que revesten tots ets seus cossos d'edifici, i llavó qu'es molt baix. Sembla una casa gran d'un se nyor particular sensa pretensions. Mostren sa col·lecció de retrats que hi ha des Reys i gent reyal d'Inglaterra, i llavó es trajos i vestits d'ells que s'hi conserven. Criden s'atenció es preciosíssims mantells que Eduart VII i la Reyna Aleixandra duyen es dia de sa seua coronació, com també es que dugueren altres reys.—Jo no hi he fetes gayre pusses, sino que me'n som anat per dins es jardins d'aqueix palau, que son grandiosos, i se tenen ab so tan anomenat Hyde Park, que es més gran encara. I aqueys jardins, que tiren prop de tres kilometres de llare i prop de dos d'ample, están casi a s'mitx de Londres.

I no son sols aqueys es jardins que hi ha, sino que n'hi ha d'altres de prou grans, com el Park del Regent, es de la Reyna Victoria, Holland Park, Green Park, St. James Park, i llavó una infinidat de Squares (plasses), plenes d'abres, i no passes gens petites. Ademés d'aixó, a casi tota sa part nova de la ciutat, que es més gran que sa veyra, moltes de cases tenen un jardinet devant. Així Londres, ab tot i esser tan gran, es una ciutat molt sana i tot está ben oretjat; i es londinesos no han de caminar gayre por porerse passetjar per pasatges grans plens d'abres. M'ha cridada s'atenció veure dins aqueys jardins de Kensington Palace una partida de senyors, ben vestits, ajeguts enterra, demunt s'erba, una fina i ben atapida que vest terra com sa llana d'una eueya sa pell, pero com una d'aquelles eueyès més llanudes.

Es dia ja trebucava de tot, i no dic es sol perque no'l veuen casi may; al manco jo encara no'l he vist; i me'n som anat a prendre re dós a s'hostal per lo que pogués es ser.

Dia 19 de matx

Molt bons escolanets

Avuy he dita sa missa a les nou hora de torn. I després de s'evangeli un altre capellá, estant jo assegut, ha anunciades ses festes de sa setmana; es dijuni de dissapte qui vé, i ses festes que fins diumenge hi ha d'haver an aquesta esglesia de la Mare de Deu de les Victories, i llavó ha lletgit ab anglés l'evangeli del dia. Després jo he seguida sa missa. La me servien dos escolanets, cada un ab so seu llibret ab sa má lletginthi, ab una gran devoció. Quant me donaven canadelles, abans i després me feyen una gran capada, i totes ses reverencies ben fetes. A Alemanja ja m'edificaven ets escolanets per lo bé que'm servien sa missa i pe'sa gran composura que sempre guardaven.

¡O escolans i escolanets que aixó lletgiu. ¡preniu llum de Na Pintora, vuy dir, d'ets escolanets d'Inglaterra i d'Alemanja! ¡No volgueu que vos guanyin de tant aqueys confreres vostros! ¡Mirau que tots feys feyna per un meteix Senyor, qu'es el Bon Jesus!

Esglesia des Servites

Després de sa missa i de berenar, m'espitx a s'esglesia des Servites, per sentirhi un bon predicador que m'han dit que hi havia d'haver. Arrip an aqueixa esglesia; me pos ben aprop de sa trona, i surt l'Ofici. Com s'es

acabat s'evangeli, observant relligiosament Celebrant, Ministres i Chor es cant gregoriá, surt es predicador; se'n puja a sa trona, anuncia ses festes, dijunis i funcions de sa setmana i es feels morts an aqueix parroquia sa setmana derrera, pregant que les comanin a Deu, lletgeix ab anglés s'evangeli del dia, i llavó comensa es sermó. Parla molt clar i no massa aviat, i, gracies a Deu, puc seguir es fil de lo que diu.

Oració p'el Rey

Acabat l'ofici, han cantat no sé que, i es celebrant ha dita una oració aont cree haver sentit, et regem nostrum Georgium. De manera que aquí a ses esglesies catòliques preguen pública i solemnement p'el Rey d'Inglaterra, perque es es seu Rey. He trobat que estava molt bé. ¡Que'n prenguen nota certs catòlics esquitarells que an es lleu troben ossos! ¡Tal volta l'esglesia d'Inglaterra fa una piffa ab aixó? ¡Qu'ha de fer! Fa lo meteix que feyen es primitius cristians, que, segons testimonide St. Pau, pregaven fins p'ets Emperadors de Roma.

Una esglesia protestant

Acabat tot aixó, com me'n tornava a ses cases, me trop una esglesia ogival, rodada d'un jardí ab unes barres, obertes a un parey de bandes, molt ben cuydada. ¿Era catòlica o protestant? De part defora no's coneixia. E-hi entr dedins per veurehu. Era una esglesia de tres naus, molt ben encitronada. No hi he vistes piques d'aygo beneida ni llanties ni altars més qu'un a s'altre cap. I hi feyen funció: n'hi havia un que lletgia, i devers una dotzena de persones qu'escoltaven.

Aviat he coletgit qu'alló era una esglesia protestant, i en som sortit de puntes per no moure estabó.—Més envant en trop una altra d'esglesia, més magreta que s'altra. A devant no tenia portal, sino an es costat; pero com m'hi acostava un senyor molt atent m'ha dit: it is closed (está tancat). Ab aixó he coletgit qu'era protestant, perque ses esglesies catòliques no les tanquen de tot lo dia fins hora-baixa.

Visita an el P. Strassmaier

Després de dinar, he volgut anar a fer visita an el Rt. P. Strassmaier, jesuít. Prenc es tranvia de sanó (Raylway-tube), aquell que va molt més endins per devall terra que no ets altres, que'm deixa devora Hyde Park, i d'allá ab quatre passes som a ca's Jesuítas. Conversam una estona ab el P. Strassmaier, i llavó vatx ab ell a sa seua esglesia, aont sent un altre sermó, ab anglés com sa suposa, i assistesc a sa bendició solemne ab el Santíssim, que resulta devotíssima: l'esglesia era casi plena de gent, tota ab una compostura i una devoció foramida.—Acabada la funció torn veure el P. Strassmaier, que'm fa muntar a sa seua cel·la, i allá conversa qui conversa. Jo me'n volia anar per no ferli nosa; pero cat ell no s'aturava de conversar. I m'ha mogut des portuguesos sobre si jo la duya d'ells. Jo li he dit que no; i ell ja es estat partit a censurar es mals qu'han fet. M'ha recomenats es museu de Kensington i British Museum, i m'ha dit que necessit dies per veurelos i que científicament son tan i tan importants, especialment es referents an es pobles asiáticos (turcs, perses, arábics, indis,

xins, japonesos). I m'ha dit que aqueys museus, ab ses coses que guarden d'aquells pobles, demostren que tals pobles soh molt inteligents més que molts de pobles europeus; i més que's portuguesos, m'ha dit fent sa mitja. Llavó m'ha mogut sobre ses civilisacions de Babilonia i Assiria i Egipte i de lo molt que hi ha aplegat d'aixó a tals museus. I aquí me treu una obra de tres toms, aont e-hi ha dibuixats milenars de jeroglífics des monuments que mos queden d'ets antics egipcis. I llavó me'n mostra una altra d'obra, en tres toms grossos, aont e-hi ha copiades totes ses inscripcions assiries i babilòniques que's guarden a *British Museum*. Fuyetx una mica aquells toms, i repar que duen es nom de P. Strassmaier. Jo feya anys qu'havia vist citat sovint dins obres científiques un P. Strassmaier; pero ses derres que hagnés d'esser aquell ab qui jo parlava! I prou que hu es estat. Aquesta obra es escrita en alemany i en anglés i publicada a Alemanya. El P. Strassmaier es alemany, pero fa devers trenta anys qu'es a Inglaterra. Es un *assiriòleg* de casta grossa: un sabi ab tota s'estensió de la paraula. I ab tot aixó sa seua conversera no s'acabava. He hagut de tayar caps per que sa fosca no m'aplegás per allá. Li he donades mil gracies de tot, i li he promés que hi tornaria.

Detalls curiosos

I ja som partit cap a *Hyde-Park* per veure una mica es moviment que hi hauria com a bon diumenge. Efectivament e-hi havia una gran gentada: uns que seyen, altres que's pasetaven, altres que pegaven cosses a unes pilotes grosses, altres que lletgien enfilats a unes barreres que hi havia ensá i enllá, i altres qu'estaven ajeguts d'esquena o de costat o de corbeu demunt s'erba, demunt aquella erba tan fina i tan espessa com es cabey des cap. I no eren sols senyors ben vestits, sino senyores ben endimenjades, allargades en terra, de costat. I n'hi havia una estesa de gent així que no eren tot berbes. I negú hi parava atenció. Se veu qu'aquí es tal costum, que a una altra banda seria molt estrany i fins escandalós. E-hi ha que confessar qu'aqueys inglesos son una gent molt especial. —Lo que també me crida s'atenció, es que per aquí un no veu gent grassa ni amagrida: tothom està de bones carns i ben sá; pero a casi negú es greix l'embarassa per córrer. Ara tampoc veureu gent des-sustada, que només tenguen sa pell i ets ossos. —Una altra cosa he vista aquí, que no l'havia vista més que qualche pic a Alemanya: senyors ab capell ab trona i senyores ben enllimonades i arrogants que, si frissen d'arribar en lloc, prenen es trot i se'n van correns p'es mitx des carrer, tant com en poren treure. Ja m'hi venia aixó de-nou es primer dies! No me'n poria avenir!

Però ja bastará per avuy.

Dia 20 de matx

«Kensington Museum» demati i de capvespre

Jo'm pensava, com sentia anomenar aquest *Museu*, que no era més qu'un i que ab un parey d'hores a tot s'estirar l'hauria visitat i re-de-visitat. El P. Strassmaier ja'm va dir que no'm bastava un dia per veure'l, i aixó ja'm posá ab guardia. Avuy e-hi he volgut anar, i ab prop de tres hores es mati i dues es capvespre només n'he pogut veure la mitat, anant depressa depressa. Aquest magnífic *Museu* està instalat dins quatre edificis, grandiosos, fets aposta per aixó, aont no hi han plant res, construïts per dedins i per defora ab una suntuositat veritaderament imperial.

Ocupen tota una illeta dos d'aqueys edificis: *New Royal College of Science and Science Museum*. He visitat pri-

mer es *Museu de ciencia*, més ben dit, de *ciencia aplicada*. Allá hi ha una mala fi de sales de màquines i models de màquines de totes classes, de vapor, d'electricitat, construcció de ponts, d'edificis industrials, de barques i vapors, navilis de guerra. I llavó hi ha tot una biblioteca sobre tots aqueys rams de ciencia aplicada.

¡Quins arbres! ¡quins animalots!

D'aquí he passat a s'altre cos d'edifici, també magnífic: *Natural-History-Museum*, dividit ab ses tres grans divisions: *reynne-mineral*, *reynne-vegetal*, *reynne-animal*. Cada branca d'aquestes té sales i més sales i més sales, atepides d'objectes, lo més ben ordenades, tot posat dins vidres, cada objecte ab so seu nom i una breu explicació i sa seua procedencia. Tant ses sales sens fi des *minerals*, com de ses *plantes* com sa d'ets animals presenten ses innumerables varietats de tals sers que existeixen o han existit, deixant qualque rastre de sa seua existencia a qualque banda. Fa por es minerals que hi ha; les vos presenten obrats i sensa obra. En materia de gruixa de soques d'arbre, hi ha coses estupendes. Per exemple: un tros d'una soca d'un arbre que treu trenta pams de tanta, de diámetro; i altres 20 pams, i altres 15. També son notabilíssimes ses col·leccions d'auccells, insectes i peixos, i, sobre tot, ets ossams trobats a bocins d'ets animals antediluvians, desapareguts fa estona. Per exemple: uns elefants ab uns claus de quinze o vint pams de llarc, i un *dinosaur*, que fa de ses potes fins a s'escarpó prop de 20 pams d'alt; es seu cos devers 22 pams de llarc; es coll i es cap, 36 pams; i sa coa, 80 pams. I aixó només es s'ossam! ¿Que havia d'esser reblit de nirvis, tenrums, carn i pell?

¿S'home ve de sa moneya?

Ets animals *mamelluts* están ordenats de tal manera que a continuació des *goriles* i *orangutans*, (classes superiors de moneyes) veuen ets *esquelets* o *caneveres* des diferents pobles seuvatges i civilisats. Negú, en no esser un que tenga ets uys an es clotell, veyent aquells cranis, aquells ossams, duptará un moment de si son d'home o d'orangutan.

¿E-hi ha una diferencia tan grossa entre uns i altres! Si es que va ordenar aqueys ossams, era cap darwinista, no li resulta sa cosa. Aqueixa ordenació, lluny de demostrar que s'home desxendesca de sa moneya, demostra tot lo contrari; que entre s'home i sa moneya hi ha un abisme, que no son capasses d'omplir totes ses teories des sabís que hi ha haguts i hi haurá.

¿Que me'n direu? Ell mirant tants de milenars i més milenars d'objectes com e-hi ha han aqueix *Museu* s'es feta hora d'anar a dinar, i me'n hi som anat. E-hi torn després de dinar, i he empresa sa visita des *Museu* de s'altre cos d'edifici, que també umpl una illeta i que es *Imperial Institute and University of London, Cross Gallery i Royal College of Music*. Es també una construcció suntuosíssima, i hi ha tot d'una una exposició de mobles i robes, ab una partida d'al·lotelles ben enlestides que vel·len allá per donar totes ses claricies que qualsevol demana sobre un objecte que's vuya. Passat aixó, vé es museu propiament dit d'objectes d'art des pobles orientals, aont e-hi ha magnífiques col·leccions d'art de la India, una altre d'art des sarrains, una altra d'art des turcs, una altra d'art des perses, una altre d'art des xins, una altra d'art de japonesos. I no vos dic res si n'hi ha de preciosidats en feynes de ferro, d'or, plata, fusta, ivori, os, coral, pedres preciosos, roba, porcellana, vidre. Me pens que tindrà raó el P. Strassmaier ab so dir qu'aqueys pobles en materia d'art se demostren més inteligents que

no ets europeus. I llavó hi ha una magnífica biblioteca d'obres d'art, per que qui vulgui s'hi puga instruir. Esplayat des grans tresors que hi ha aplegats an aqueys museus, me'n som anat a s'hostal, perque he trobat que ja'm bastava per avuy de veure coses.

Dia 21 de matx

Seguint es *Museu*.—«Main Building»

«Main Building» significa «construcció», edifici principal. I vaja si hu es «principal» aqueix edifici que s'anomena així qu'avuy he visitat. Forma també tota una illeta, i tant per dedins com per defora respira magestat i grandesa. Se veu que en so ferlo no hi plangueren ses lliures esterlines: es vertaderament un palau. Fa planta baixa i pis principal i a alguns endrets un segon pis. E-hi ha més de cent cinquanta sales, moltes de grandioses, i totes plenes d'objectes d'art en ferro, en fusta, en bronzo, en plata, en or, en pedres precioses, en robes, en ivori (marfil), en coral, en os, en porcellana, en vidre, en test. Allá estatures, baixos relleus, retaules, calzes, custodies, creus, cubertes de Missal, caixetes, relíquiaris, bacles, canelobres, casulles, dalmàtiques, capes pluvials, mitres, camis. Allá tapisos des sigles XVI i XVII; allá teixits orientals i europeus lo més preciosos; allá ivoris esculturats meravellosament; allá mil objectes de ferro forjat, fins i tot animals de ploma, com un pago-reyal i un corp, tan ben fets de ferro, tan an el viu, que només les manca prendre's vol; allá reproduccions d'elements interessants de grans edificis i monuments grecs, romans, ogivals i des Reneximent. Allá joyes d'or i de plata i de pedres precioses i esmelts, tants en volgueu; n'hi ha dues sales grandioses, que n'están estibades. Allá mobles de totes classes des sigles passats, que son vertaderes meravelles; allá col·leccions de porcellanes, terra-cuyta i vidres de Venecia i de totes ses altres fàbriques famoses; pero no una sala ni dues ni tres, sino sales i més sales, ben llargues, ben llargues. Allá miniatures i *aquareles*, tantes en volgueu. Allá es célebres cartons o models que pintá es célebre *Rafael* p'es tapisos des Vaticá. Allá tot una col·lecció de coses referents a sa *ciencia des llibres*, que fan 70.000 volums, i una col·lecció de *s'art des llibres* de 90.000 volums; allá una col·lecció de 280.000 dibuixos, gravats i fotografies.—Es una cosa d'espant lo que hi ha aplegat dins aqueix museu colossal. Un en queda esplayat i aborronat com e-hu veu.—¡Bé tenia raó el P. Strassmaier de recomenar-lo! E-hi som arribat a les deu, i en som sortit a la una i busques, sempre recorrent sales i més sales i més sales. No dec haver segut cinc minuts.—Un detall curiós: a's mitx de tantes sales de preciosidats artístiques n'hi ha una qu'es un menjador d'una fonda, plena de taules ben parades de tot, i allá poreu berenar dinar i sopar, tant com volgueu. Es una cosa molt ben pensada per guanyar temps.

Jo, en lloc de dinar dins tal sala, me'n som anat a dinar allá ont estic, que me tracten de lo millor; i es cap vespre no som sortit per posarme al corrent d'altres feynes que duya enrrera.

Dia 22 de matx

Una esglesia protestant

Avuy demati he alsat es cap, i ja veure coses s'es dit! Prenc es tranvia *tube*, que va tan endins per devall terra, a bandes més de cent pams; surt jo demunt terra a *Dover street*, a mitján carrer *Piccadilly*, i vetx una esglesia allá devora: *St James Church* (esglesia de St. Jaume), me'n hi entr, i he vist que hi havia funció, que resaven una mica un que duya una especie de ruquet i altres dos o tres li responien. No hi havia piques d'aygo

beneyta ni llanties, ni altre altar que un magret a s'altre cap; i he coletgit qu'era una esglesia anglicana. Té vidrieres de colors representant escenes de la Passió i Mort. En som sortit tot d'una per no desbaratar la voga. Al manco aqueys *Ministres* anglicans fan servir més ses seues esglesies que's *Pastors* protestants alemanys, que no tenen *Gottesdienst* (servici de Deu) o *ofici* més que's diumenges.

Museu de Geologia molt notable

Cerc es *Museu de Geologia pràctica*, i l'he trobat. El fundá l'any 1850 un tal Pennethorn; está dins un edifici fet aposta. No es molt gros; pero ben notable: e-hi ha una important col·lecció de minerals no metálics, una altra dels metálics, un altre de metalls preciosos, una altra de pedres precioses, obrades i sensa obrar, qu'es molt de veure; i llavó una col·lecció de *vegetals* (plantes) i *animals fòssils* (tornats de pedra) inglesos, aixó es, trobats a Inglaterra, que es sa més completa i sa més notable que's coneix, s'entén, de *fòssils* inglesos; perque de fòssils en general n'hi ha, incomparablement més a *Natural History Museum* de Kensington, de que parlarem s'altre dia. Es grossa de tot sa colecció de fòssils de dit *Museu* de Kensington.

Sa més important Academia de Ciencia de Inglaterra

Surt d'aquí, i ja li he copat cap a la *Royal Society* (*Academia de Ciencia*), sa més important de Inglaterra, que comensá devers l'any 1645. Té una *Biblioteca* de ciencias, de 50.000 volums i 5.000 manuscrits; está instalada dins un edifici ben gran, que fa un pati quadrat. A s'enfront sa *Royal Academia de les Arts* e-hi té una *Exposició permanent* de pintures i escultures d'autors d'ara, que hi duen ses seues obres; i, si l'*Academia* les ho aprova, van an aqueixa *Exposició*, lo qual se considera una honra pe s'artista, i així cobra fama, perque an aqueixa *Exposició* e-hi acudeix sa gent empulada de Londres, es *gran mon*. Jo hu he trobat tot ple de *senyorim* i *senyoram*, que ab dificultat porien veure ses pintures, perque aquell *senyoram* s'hi plantava devant mira qui mira i conversa qui conversa, desenfeynats com se vey qu'estaven casi tots i casi totes. E-hi havia més elles que no ells.

Una cosa m'ha cridada l'atenció i n'he estat ben content: que an aquestes pintures no hi ha gayre desnua. En ses escultures ja n'hi ha més.

Se veu que a Londres e-hi ha més severitat de costums; al manco se salven qualque mica ses apariencies. Encara no he vista cap figura de persona tota nua dins cap jardí ni plassen pública, com n'hi ha tantes a París.

Ab un instant he haguda vista tota aqueixa *Exposició*; i som sortit desparat cap a *National Gallery of British Art* (*Galeria Nacional d'art anglés*), qu'está molt alladessá l'Abadia de Westminster, més de mitja hora lluny. Per anarhi he tenguda avinentesa de passar per devant es famosos palaus reials de *St. James*, molt baix i molt modest de part defora, i el de *Buckingham*, més monumental i magnífic, ab una gran plassen devant que té a's mitx es suntuós monument de la *Reyna Victoria*, de marbre blanc, ab boldrons de figures colossals, una d'elles, aqueixa *Reyna*, i uns brolladors que tiren grossos brants d'aygo dins un safretx, de marbre blanc també, que enrevolta es monument.

A forsa de travessar carrers i carrerons, sempre ab so *Büdeker* ab samá per no perdre'm, que sensa ell me seria perdut cent vegades.—a la arrip a trobar sa *Galeria Nacional d'Art Inglés*, instalada dins un edifici fet aposta. E-hi ha una partida de sales de pintures, domnanthi es paisat-

ge i escenes de vida familiar. Tampoc no hi ha gayre desnú aquí. N'hi ha una mica més que a s'Exposició de la Reyal Academia. ¿Que hi ha que fer? Ets artistes des sigle XVI ensá son així, i, com més va, més vela! No tenen es seny cumplit.

Ab aquestes dues col·leccions de pintures qu'he vistes des pintors inglesos actuals, se veu que hu fan de tot per tirar endevant, i que hu conseqüeixen prou. Son ben apreciables en general ses seues obres.

Ja era la una, hora de dinar, i me n hi som anat més depresa per no fer tart. Sempre convé esserhi d'hora.

Una altra visita an el P. Strassmaier

Diu, i ¡cap a fer una altra visita an el P. Strassmaier, que tanta de gracia me va fer diumenge ab sa seua conversera plena de sal i d'enginy! El me trop més trempat qu'un orga. Li cont lo qu'he vist de museus aqueys dies. Me dona noves entressenyas p'es que encara no he vists; i ja tornam esser an es seu tema de que's pobles orientals demostren ab ses seues obres esser més inteligents que casi tots es pobles europeus, comensant p'es portuguesos, com se suposa. I ja es estat partit a mostrarme gramátiques i diccionaris de sa llengua xina, de sa japonesa, de sa del Tibet, de sa de l'Índia, de sa de Corea, de ses tribus filipines, totes ab alfabetos diferents i diversos d'ets europeus; gramátiques i diccionaris arábics, siríacs, de sanscrits; vaja! de tots es pobles orientals. Se veu qu'es un orientalista de cap de brot, caporal ab tota s'estensió de sa paraula. Jo massa gust passava de sentirlo; pero sa feya tart, i jo no volia que sa fosca m'aplegás per allá pe' sa confusió horrible ab que'm veuria per haver d'anar p'es carrers de Londres sensa porer lletgir es noms des meteixos carrers escrits a ses cantonades. A la fi li he pogut escapar an el P. Strassmaier, i ¡cap a sa casa aont estic! i que m'hi camp tant bé, graciosa Deu.

Dia 23 de matx

Exposició Colonial

Avuy dematí no'm som mogut de casa més que per anar a dir missa; pero tot d'una d'haver dinat ja li he hagut estret cap a Imperial Institute of the United Kingdom, the Colonies and India. Es un des palaus de Kensington, fet ab motiu des Jubileu (50 anys de reynat) de la reyna Victoria, grandíós, magnífic. Basta dir que té prop de 200 metres de fatxada, d'estil des Reneixement, molt esponent, ab un campanar dalt es portal, de 87 metres d'alt, com qui no diu res. Ehi ha aquí s'Exposició Colonial. M'era passat per alt, i el P. Strassmaier el recomená. Es que n'hi ha tants de museus i exposicions an aqueix redol de palaus de Kensington, qu'un s'hi pert. Es curiosíssima i interessantíssima aqueixa Exposició, i sobre tot molt práctica.

Dos mots sobre Espanya

Ja's sap que Inglaterra es sa nació qu'haja tengudes més colonies, may fora Espanya.

Espanya an es sigle XVI en tenia més; en tenia massa, i no les pogué conservar; ses forses no mos bastaven, entre altres motius perque Espanya no era una illa com es Inglaterra. Si Espanya fos estada, si Espanya fos una illa no hauria de guardar més fronteres que sa vorera de mar; i no importaria que sostingues més exercit de terra qu'es necessari per sostenir s'orde públic. Tot es seu poder l'hauria pogut aplicar a ferse forta per mar, com e-hu ha pogut fer i hu ha fet Inglaterra. Inglaterra no posseix més que Gibraltar dins es Continent Europeu, i encara es un port de mar. Per aixó no necessita exercits de terra, que son es qui se ocupan casi totes ses forses de ses nacions continentals, Inglaterra no s'ha de

preocupar més que de sa marina, per aixó ha pogudes crear aqueixes grans esquadres ab ses que ha pogudes aglpir i conservar tantes de Colonies d'ont treu tants i tants de milions. I gran part d'aixó hu deu a esser una illa. I es motiu principal d'Espanya no haver pogut conservar s'infinidat de colonies que tenia an es sigle XVI se deu a no esser estada una isla, a esser estada una potencia continental an es meteix temps que marítima. Ademés, Espanya de si es mol pobre, per més que molts de beneyts, d'aquells que escaufantse d'ivern devora una ximeneya ben encesa o d'estiu a la fresca demunt un terrat o a carrera, arretglen l'Espanya llevant sa pell an es qui comanden, tractantlos tots de lladres, donantlos sa culpa de tot lo dolent. Espanya, per lo meteix, no pogué ni pot ni porá may crear ses esquadres que té Inglaterra, per sostenir ses Colonies; i sensa tals esquadres no es posible tenirne de Colonies. S'història hu demostra massa. Aquest va esser es motiu principal de noltros ets espanyols haver perdudes casi totes ses colonies que teniem, i no sa mala administració i es robatorum que hi pogué haver per part des qui hi enviávem a comandar. Aixó de robatorum n'hi ha per tot allá ont e-hi ha homes, poc sa poc llá.—He aprofitada aqueixa avinentesa de dir aixó en defensa d'Espanya, ja que n'hi ha que me tenen per separatista i per inimic d'Espanya; com se suposa, son d'aquells afectats de fayó i d'alló més bobíá.

Ara, qué conte aquesta Exposició

Idó bé, Inglaterra es sa nació que té més colonies del mon, sensa comparansa, i que les sap tenir. Aqueixa Exposició hu demostra. ¿Que es aqueixa exposició? Idó una exposició, una mostra de totes ses plantes, animals i minerals de cada colonia tals com sa naturalesa els-e dona, i així com sa ciencia, s'art i s'industria els estudien i els aprofiten per profit de s'homo i sobre tot de s'homo inglés. I allá veys reunits tots es minerals de cada colonia, obrats i sensa obrar i així com els obren i elaboren es meteixos naturals de tal colonia. Allá veys totes ses plantes i arbres de cada una de dites colonies, primer ses llavors, llavó es fruyts, obrats pe's industria i sense obrar, ses classes de llenya, ses gruixes de ses soques, objectes de tota classe obrats d'aquelles llenyes, de ses fuyes, de ses escorxes; ses robes i totes ses coses que's saben fer de tals vegetals; i lo meteix tots es productes animals: obratge de ses llanes, pels, cuyros, ossos. Ab una paraula, allá teniu a la vista tot lo que cada colonia té i dona de si, com se aprofiten i se poren aprofitar es seus productes, i ses fonts de riquesa que atresora. I allá veys sales i més sales i més sales, unes dedicadas a la India, altres a s'illa de Ceylan, altres a Nova-Nursia, altres a Australia, altres a Jamaica, altres a Honduras, altres a Guinea, altres a ses colonies de l'Àfrica oriental, altres a ses de l'Àfrica occidental, altres a sa des Cap de Bona Esperansa, altres an el Transvaal, altres an el Canadá, i fins i tot e-hi ha sales per l'illa de Malta. Dins una Sala e-hi ha un mapa de tot el mon aont Inglaterra i ses seues colonies son de color vermoya; i vos assegur que n'hi ha de clapes vermeyes per tot arreu. I lo notable es lo petita qu'es sa clapa de ses «illes Britániques», que es lo que constitueix propiament Inglaterra. ¿Que son aqueixes illes comparades ab moltes de ses colonies seues? Territorialment, molt poca cosa. Una de ses coses que eriden més s'atenció son sa partida de « presents » que cada « Colonia » sol fer en certes ocasions an el Rey o Reyna d'Inglaterra, i que's Reys llavó solen enviar a un museu o exposició. Sobre tot, es pre-

sents de la India son notabilissims: uns de plata, altres d'or, altres d'ivo-ri, altres de laques, altres de cera, altres de llenyes precloses, altres d'or, altres de robes, teixits i brodats. Son una de tantes de proves de que aquells pobles, com diu el P. Strassmaier, son més inteligents qu'ets europeus.

M'hi he passat tant de temps dins aqueixa «exposició», que com en som sortit, només he tengut temps d'anar a veure s'esglesia des «Felips-Neris», qu'está just devora es «Main Building» (edifici caporal) de Kensington.

Es Felips Neris de Londres

Son famosos es «Felips-Neris» de Londres o «oratorians». Basta recordar qu'han tenguts homes com es cardenals «Newman, Wiseman i Manning». Aquesta casa religiosa es estat a Inglaterra un des centres principals d'acció catòlica; i sols Deu sap es bé qu'ha fet. No es estrany que's catòlics de Londres e-hi tenguen tant sa tirada i hi hagen abocades tantes de llimosnes per alsar una esglesia tan gran i tan ben endiumenjada i una «casa» magnífica pe's Pares, «de l'Oratori». L'esglesia fa un atri devant, tancat ab unes bones barreres; a un des cornalons de dita casa, a sa banda des carrer s'alsa una capelleta ab una estatua des gran cardenal Newman, estatua que's va fer per suscripció pública.

Aquesta esglesia es d'estil des Reneixement, i revest solemne magestat per defora i per dedins sobre tot. Sa fatxada fa un pórtic ab columnes, ben gran, i dedins una nau de tres trasts quadrats, capelles molt grans que's comuniquen per portals ben amples, i llavó un creuer ab cúpula i es cap de sa creu, qu'es un trast quadrat i s'espay absidal, mitx redó. Ses voltes de ses capelles son cúpules, i ses de sa nau i creuer son de mitx punt ab grans llunets i llavó acaben ab una cúpula aplanada que té una

claraboya zenital, a's mitx; ara sa cúpula des trast central des creuer es de mitja taronja, ben ayrosa. Ets altars i retaules de ses capelles, des caps des creuer i sobre tot l'altar major son de marbres de diferents colors o de fustes precioses, suntuosament posats i enlestits. Es baixos de totes ses parets i pilastres son igualment forrats de marbres de diferents colors. Es presbiteri es una preciositat de decoració i magnificencia; tota l'esglesia en general respira gust i opulencia. Se veu que la Congregació de l'Oratori a Londres va molt polent i que té molts de devots, que hu son més enllá des cordons de sa bossa.—Perque ja's sap que n'hi ha que, en esser a afluir aqueys cordons, posen forqueta.

Aquesta magnífica esglesia está aillada; no té mes edifici que la toc que sa meteixa casa de la Congregació.—I lo que succeeix per aquí just devora aqueixa esglesia n'hi ha una de protestant, consagrada a la Santíssima Trinidad.

Qu'es un «unterway»

Ab aixó s'era fet hora-baixet, hi pres un unterway que hi ha aquí devora, que m'ha duyt a s'estació des tranvia de per devall terra, que m'ha deixat devora sa casa aont estic, i hi he pres redós fins demá dematí.

Tal volta qualcú dirá:—¿I que díantre es un unterway? Idó es un camí per devall terra. N'hi ha a Londres una partida, an es llocs més concorreguts, a fi de que sa gent puga travessar sensa perill de carruatges ni altres noses. Son unes mines molt amples, de volta, enretjolades per tot, i ses parets i volta solen esser envernissades, i llavó ben illuminades d'electricitat. No recort haverne vists de camins així per devall terra a ses altres grans ciutats qu'he visitades: Viena, Berlin, Paris. No dic que no n'hi haja, sino que jo no n'hi vatx veure cap.

ANTONI M.ª ALCOVER, pre.

DE TOTES ERBES

ES PATRÓ PERE

Aixó era i no era un patró que nomía Pere. Tornava d'un viatge ric i ple de tant com havia guanyat ab sa barca; i tot amb-u s'alsa un temporal feresit, que a cada cop de mar sa barca cuydava a anarse'n a fons. La cosa pintava tan malfament, que's Patró Pere, veentse estret de tot, va fer aquesta promesa:

—Si salv sa barca, me casaré ab s'al·lota més pobre des punt aont poré desembarcar.

Va porer fer aqueixa promesa perque era fadrí encara.

Encara no la va haver feta, com zást la mar sa calma i al punt fons una bassa d'oli. Aviat troben un port; desembarquen, i es Patró Pere se'n entra a un hostal, i diu:

—Hostalera ¿no'm diríeu, per l'amor de Deu, quina es s'al·lota més pobre d'aquesta ciutat?

—¡Oh! diu s'hostalera, ¡de pobres n'hi ha moltes! ¡tantes com en volgueu!

—No es aixó, diu es patró, jo lo que vos demán quina es sa més pobre de totes an es vostro entendre?

—Mirau, diu s'hostalera, ara se'n es anada una d'assi, que nom Magdalena, i es una santa al·lota, sa més garrida des poble, pero també sa més pobre. Es ella tota sola ab sa maretta, que está an es derrer any. Li han de donar es menjar a sa boca. No tenen aont caure mortes. I sa pobre fieta seua ha d'anar a jornal per mantenir sa mare i ella meteixa; i lo que guanya, no les basta. Si bones persones

no les assistien se moririen de fam. Mirau quina casta d'al·lota es, que, estant a sa flor del mon, té una vintena d'anys; i essent sa coa, com sabeu, lo que més aprecien ses al·lotes, la s'ha tayada i l'ha venuda (uns cabeys rossos que li arribaven part devall es genoy); ¡l'ha venuda per donar menjar a sa mare!

Com es Patró sent aixó, romangué cop en sec enamorat d'aquella al·lota, just ab ses claricies que s'hostalera li donava; pero, per més assegurar, se'n va a ca's Rector d'aquella parroquia, i li demana si's conté veritat que tal al·lota així i així es sa més pobre de la vila i si es ver que sia tan bona al·lota com pobre. Es Rector li va dir que la tenia pe'sa més pobre, i per una de ses més bones al·lotes de sa parroquia.

Es Patró Pere no'n tayá més. Demana a s'hostalera si'l voi acompanyar a ca-aquella al·lota, a ca-Na Magdalena. S'hostalera le hi acompanya; e-hi arriben, le'n ro ben, i es Patró Pere li diu:

—Si no't dic per que venc, no hu sabrás. Es cas es que jo som patró d'una barca, i varem tenir s'altre dia un temporal desfet, que mos pensávem anar a fons; i jo veyentme perdut de tot, vatx fer sa promesa de que si mos salvavem noltros i sa barca, me casaría ab s'al·lota més sobre des port que primer trobariem. Mos som salvats, i es primer port qu'hem trobat es aquí; me diuen que tu ets s'al·lota més pobre de la vila. Per lo meteix, si me vols, demá meteix mos poreu casar.

Poreu fer contes Na Magdalena si hi degué romandre esglayada. Demana tres dies per pensarhi, i es patró Pere diu:

—Trop qu'has pensat bé: ¡aixó de casarse, com es per tota sa vida, convé no anarhi tropell tropell, sino ab seny de bis-

1 La'm contaren l'amo Antoni Vicens Santandreu de So'n Garbeta, al cel sia ell, i Na Margalida Cantadora, de So'n Servera.

lia vépa i posar es peus plans per no pagar esquenada. Bono, idó, dins tres dies tornaré per veure es pensament que hi haurás fet.

Na Magdalena en parlá ab sa Mare, que li digué qu'anás a s'hostalera a veure quines claricies sabia de tal homo, i llavó an el Sr. Rector. E-hi va, i s'hostalera li diu:

—Me sembla un bon homo, i no crec qu'engán; pero jo no'l conec ni l'havia vist may. Se presentá aquí i me demaná quina era s'al·lota més pobre de la vila, i li vatx dir que trobava qu'eres tu. ¿Vols un consej meu, Magdalena?

—De conseys no'n vages fart, i tu pren la millor part, diu Na Magdalena. ¡Donau-me aqueix consej per amor de Deu!

—Idó jo si fos de tu, el prendria ab ses dues mans an aquest patró. Fa cara de bon homo; se veu que té coneixement; es segur que manetja a palades es diners, perque es patrons solen manetjarlos hi i tu ja no és cap nina, i ja saps sa cansó que diu:

*En tenir vint i un any,
ses al·lotes casaulés,
perque, en ferne vint i tres,
ja prenen es cap-avall.*

Ara tu fe lo que vulgues, que cadascú sap quin pa l'assacia.

Na Magdalena se'n va an el Sr. Rector a demanar-li de parer, i el Sr. Rector li va dir que hu comanás a Deu, pero que trobava que li convenia aquell patró si no'n tenia de millors.

A's cap de tres dies, es patró Pere s'hi presenta a ca-Ma Magdalena, a veure quins contes eren es seus, i Na Magdalena li doná es sí, i lo endemá se casaren, i hi hagué unes noces de pinyol vermey i un ball ben vitenc. Es que's Patró Pere mostrá a na Magdalena un bossot tot ple de dobles de vint, i va dir que no temés, que no li venia a un ratx.

Sa mare de Na Magdalena se morí de s'alegria de veure aquella fieta seua tan sortada i dins sa baldor (jal cel sia ella i tots los morts!); i Na Magdalena ab so Patró Pere s'afica dins sa barca, i de d'allá cap an es port aont es Patró Pere tenia sa casa.

Com la gent d'aquell port verén aquella patrona tan garrida que feya cara de tan bona dona, tothom deya:

—¡Sí que l'ha sabuda triar es Patró Pere! ¡Sí qu'ha tengut bon nas i bon gust!

I tothom n'hi donava d'enhonorabones, i ell tot satisfet i xerevel·lo.

Per no deixar sa dona tan aviat, comana sa barca a un altre patró, que nomia Rafel, que li feya molt de l'amie, pero qu'era més pólissa qu'un gat negre, per que li fassa uns quants viatges per ells, entre la paga com se suposa.

Es patró Rafel fa es primer viatge, i va fer mal-bé casi tota sa barcada; casi no'n tregué per pagar la gent. Fa es segon viatge, i torná dir tan malament, que ni per pagar la gent va treure. Fa es tercer viatge, i vengué a un travers de cabey anarse'n a fons barcada, barca i mariners.

Aquí es Patró Pere diu:

—No hi ha remey, qui té botiga, que hi estiga. Som jo qu'he de menar sa barca.

—I jo t'hi vuy acompanyar; no vuy romandre tota sola, va dir sa patrona Magdalena.

Es Patró Pere hi repugnava una mica, pero vegentla tan encapirronada, va dir:

—No res, vina aqueix viatge i pero només aqueix!

Arriba es dia de partir, i parteixen sa patrona Magdalena ab so Patró Pere. Es mariners, com verén sa patrona embarcada, se posen a dir:

—¡Ara hu veurem com mos anirá aquest viatge ab sa patrona!

Sobre tot, ell partiren veles esteses, i de d'allá sa barcal mar endins.

Tenien totd'una un temps de reys; pero es dia que feya tres comensen a venir raixes de vent, i aviat va esser un temporalot de mal aspecte; i cops de má d'un vent i cops de mar d'un altre vent.

Es mariners a-les-hores no s'aturaven de dir:

—¿Que tal? ¡Ja la tenim a sa patrona! ¡I va a má d'esser patrona i mitja! Pero ¿qui no hu sap que viatge ab dones mal temps assegurat? ¿Qui no hu sap que dones per mar no hi poren anar? ¡Si no tiram, sa que dym, a s'aygo, tots mos n'anam a fons! ¡No hi ha vél!

Es Patró Pere sent aqueixes comandacions, i fa sa promesa de vel·lar tota sa nit es morts que hi haja an es fossar des primer port que trobarán, tant si plou com si fa neu.

¿Que me'n direu? Ell encara no va haver feta sa promesa, com la mar comensa a remeyar, i al punt va esser com una bassa d'oli.

I es mariners llavó deyen:

—¿I amb-e quin sant deu haver tengut bo sa patrona, que la mar s'es apassivada? Si no s'apassiva, no se'n escapava, la tirá-rem a mar, com dos i dos fan quatre!

Veuen un port, e-hi entren, toquen a terra es Patró Pere i sa patrona Magdalena.

—Mira, Magdalena, diu es patró Pere.

No es possible que tu m'acompanyes pus per mar. Comprarem una casa aquí, i tu hi estarás ab una criada, i jo seguiré sa meua vida de navegar.

Aquell meteix dia compra una bona casa, tota moblada, que no més hagué de fer entrarhi i penjar es capell.

Horá baixa se'n va an es fossar; li diu sa promesa que té feta, i queden entesos ab so fossar. Només n'hi havia un de mort; i s'asseu allá devora vel·la qui vel·la. I allá venguen *Partis-de-Rosari* i més *Partis-de-Rosari* i ab bona devoció que les deya pe' s'anima d'aquella malanada estesa dins sa caixa.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, com es rellotje de l'esglesia tocava sa darrera batayada de les deu, es Patró Pere comensa a sentir renouet i renouet de cosa que fregava p'en-terra. Escampa sa vista entorn seu, i afina una serpetota que duya ab sa boca una floreta blanca, i ja es partida enrevolta qui enrevolta sa caixa de sa morta; i, com passava per davant es Patró Pere, s'aturava una mica mostrantli sa floreta.

Es Patró Pere estava aborronat; no sabia que li passava; no's va bategar, i sa serpetota arriba a desaparèixer.

Es Patró Pere feu un alé ben llare; pero com es rellotje torna tocar hores, les onze, zasl ja hi torna comparèixer sa serpetota ab sa floreta a sa boca, i ¡hala enrevolta qui enrevolta sa caixa de sa morta! i, com passava per davant es Patró Pere li tornava mostrar sa floreta blanca, fenthi una mica de returada.

Es Patró Pere tornava estar aborronat i sensa eyma per res. No's bategá ni badá boca.

A la fi sa serpetota desapareix ab sa floreta blanca que duya ab sa boca.

—Pero ¿que dintre pot esser aixó? pensá es Patró Pere. ¿Que deu cercar aqueixa serpetota? ¿que deu significar aquella floreta que du ab sa boca? per que se deu aturar davant mi mostrantme sa floreta? Sobre tot, si me torna sortir i me torna mostrar sa floreta, m'aixec i la hi prenc. ¡Ja hu veurem que será, en esser cuyt!

(Seguirá)

Bruselles, 6 de juny, 912.

JORDI DES RECÓ

J ara escoltan

EN VERA-VEU

I

¿Vos pica, socialistes de Lluchmajor i de s'«Obrer Balear»?

Bona senyal! Aixó es lo que s'ha mes-ter: que rabieu, que vos enfadeu, que tregueu foc pes caixals, si hi emporta!

I no es qu'es setmanari *Lluchmajor* sia vengut per insultarvos, o socialistes, no! Es vengut, entre altres coses, per desenmascararvos, per donarvos a conèixer an es poble lluchmajorenc; voltros qui en molts de punts, per no dir en tots, vos desfressau, desfressau ses vostres teories, ses vostres aspiracions; voltros que no-més deys des programa socialista lo que vos convé i de sa manera que

vos convé, es precis que sieu mostrats an es poble ignorant i massa crédul tal com sou, i lo desgraciats que sou, i lo errats de contes qu'anau.

Qui insulta, no son es catòlics; sou voltros qui los insultau an es catòlics de Lluchmajor, sou voltros qui meniu des-caradament. ¿I no hu veys que quant los tractau de *bruts* i recomanau an es socialistes d'allá qu'apareyin es garrot i deys que vos bastaria dirlos fiys de mala mare per contestarlos, sou voltros es bruts, es qui emprau un llenguatge brut; no veys que vos feys mal a voltros meteixos, emprant uns termes tan lletjos?

II

Com parlen d'En Lerroux «El Ideal» i s'«Obrer Balear»

Si qu'es saborosa i pintoresca i molt instructiva sa manera com parlen d'En Lerroux, aquest gran enganador de biduins, es nostros paperots republicá i socialista.

D'ell es primer diu, entre altres coses:

En Lerroux ha declarat: «Jo no estaré fins que m'haja enriquit, fins que sia poderós.»

Per aixó comensa per fer ostentació am sos seus automòvils i hostals i vida regalada d'homo privilegiat.

Ell qui té es valor des seus actes, sabrá per qué fa i diu aquestes coses. Empero no trobi estrany qu'el deshonrin es qui dupten qu'un homo, sense esser micer, ni banquer, ni industrial, pugá ferse ric no-més am sa política.

Noltros... posam en dupte sa seua condició revolucionaria.

Encara recordam aquella fetxa, tristíssima per ell que arrivá a Canaries, desde América, i quant va sebre que a Barcelona s'era encesa sa revolució, girá en redó i prengué ets atapins de cap a Inglaterra.

I per molt que cerquem, desde l'any 82 fins avuy, no sabem que s'indignació patriòtica d'En Lerroux l'haja fet organisar d'aprop ses seues kábiles per una revolució, ni que acudís may a ses portes d'es republicans demanantios sa seua ma per tal empresa.

... Es qu'en Lerroux no vol discutir am so poble: sempre s'aprofita de ses seues manyes per tapar sa boca an es poble.»

I s'«Obrer Balear» fa aquest cantet:

«En Lerroux brama qu'es un gust.

A un mitja que es nostr'homo va celebrar a Madrid, per dir an es poble lo que sap de demés, amollá tal caramull de doys, que no més li sentiren de sa seua boca: si jo he fet, o si jo faré aixó o si jo som capás de fer aixó altre...»

Calla tu, i no bramís així; perque lo que es noltros, te coneixem erbeta...»

I fins i tot va tenir s'atreuiment de dir qu'ell havia ensenyat an es socialistes a crear cooperatives, perque les tenien a ses seues *Casas del Pueblo*.

¡Bona pedanteria sa de s'Emperador!

Per conèixer aquest gran aliador republicá, revolucionari com s'anomena ell meteix per donarse tó, no hi ha millor cosa que prendre nota de lo que'n diuen d'ell es meteixos que per ses idees han d'estar mes acostats a ell. ¿I no es ver qu'En Lerroux se demostra un gran comediant, un des polític més farsants d'Espanya?

III

Doys de s'«Obrer Balear»

No poria faltar. No poria passar es paperot menja-capellans des socialistes sense tirar cosses contra sa festa del *Corpus*, contra es catòlics espanyols, contra l'Esglesia.—Com a tal festa i a moltes altres, la gent du sa roba millor que té i que pot tenir, i aixó li fa mals averanys an es paperot socialista: troba ell qu'es catòlics, en lloc d'anar tan ben vestits, haurien de practicar sa caritat cristiana, troba qu'haurien de practicar sa veritat que predicam, socorrent es necessitats, donant lo que falta an ets altres.—Es natural que pensi aixó: com ell predica sa igualdat universal, ha de voler que tothom,—sia ric, sia pobre,—usi vestits iguals, de manera que no se veja gens sa diferencia de classes; ha de voler que, en lloc d'usar tals vestits, es catòlics en fassem llimosna del seu valor, que repartiguem an ets altres lo que no tenen. Tots ben iguals, eh? socialistes de s'«Obrer Balear»? Hala, idó! si duys es metre i ses estidores: i a tapar i a igualar falta gent. ¡Tothom igual!—Per altra banda: no tengueu an-

sia, s'«Obrer Balear» no predicará contra sa fastuosidat i estuferia de ses fiyes de socialistes que pes carrers i per ses plases i pes teatres rivalisen am ses senyores del gran mon; no tengueu ansia no les donará a ellas sa part de culpa que les correspon des luxe desenfrenat que gasten! Elles no son culpables: es culpables son es catòlics qui no prediquen sa veritat; aqueys s'han de carregar ab so mort. ¿Pero elles? ¿Ses socialistes? ¿Es socialistes tots? No, ells han de vestir pobrement, ells s'han de roegar ses ungles, ells s'han de apedassar. No digueu que tenen doblés per tot quant volen, que direu unes mentides com unes cases.

IV

Per s'«Animalot Pudent»

S'altre dissapte per falta de floc, ja no poguerem contestar an aquest paperot sobre unes coses que deya del Sr. Vicari de Mancor. Empero, per donar ventim an es qui s'ho mereix, sempre hi som a temps.—Deya derrerament aquest paperot qu'el Sr. Vicari de Mancor no tenia despatxada a uns novíys sa lletra del *Palau* i ells ja tenien la cosa arreglada. ¡Vaja una torpesa! ¿Qui ha vist may, es-eriguedoretjos de s'«Animalot Pudent», que a Mallorca un Vicari de s'interior despatxi lletres del *Palau»? ¿e-hu heu vist may voltros? Noltros sabem que el Sr. Vicari de Mancor doná s'expedient a s'interessat ja es dia d'Ascensió i cabament davant el Sr. Secretari des Jutjat municipal. Idó, ¿per qué es pupudés o es qui sia no se posá ses comes an es coll i partí cap a Ciutat, cap al *Palau* a dur sa lletra per tenirla quant la necessitassen? ¿no sabeu voltros que a Mancor no se'n despatxen? Si hu haguessen fet així ets interessats, l'haguessen tenguda es día que haguessen volgut, i no es dia que feya nou després que ja tenien es papers corresponents de Mancor; puis sa lletra no arrivá a Mancor fins es capvespre des divendres de Cincogema.*

—També diu s'«Animalot Pudent» qu'el Sr. Vicari digué que dissapte de Cincogema no's tepen casaments quant es meteix dia se'n fé un d'un senyó. I ¿per qué, es-eriguedoretjos de mala pécora, no teniu en conte lo que s'hi ha de tenir? ¿Qui sou voltros per judicar si hi ha motius poderosos per fer un casament en dissapte de Cincogema? ¿i a voltros que vos han de dar es net de tot? ¿I qué si se fé un casament tal día? ¿i si hi havia raons qui sobraven per obrar així?—Diu també s'«Animalot» qu'el Sr. Vicari no volgué casar aquells novíys en diumenge per no anar contra costum, i que per aixó aqueys resolgueren casarse a Inca, i hu feren. I no sabeu, *Animalot Pudent*, que per casarse a Inca tals novíys, es Vicari los doná es corresponent permis autorisant el Sr. Rector d'Inca per fer tal casament? ¿no hu sabeu que va esser a gust del Sr. Vicari s'anar a Inca qui, es de suposar, los aconsejá així per no rompre tal costum respectable?

Com es ver lo que deym s'altre dia!

Secció local

Diumenge passat, dia 9, va estar lliet i a punt, es servici de caruatges per dur es morts an es Cementerij; además, s'es donada orde estreta de que d'altra manera no se'n hi puguen dur.

A totes ses esglesies se celebra es més del Cor de Jesús, an tota solemnitat; la gent e-hi concorre qu'es un gust. Que Deu beneesca aquest poble i fassa valer demunt tots es manacorins ses promeses fetes per Jesús an els homos.

¡Uey! JA ES SORTIT ES TERCER QUADERN DES TOM VI DE S'«APLEC DE RONDAYES MALLORQUINES D'EN JORDI DES RECÓ». SE VEN, COM SEMPRE, PER DEU CENTIMS, A CASI TOTES SES LLIBRERIES DE MALLORCA.

Publica s'acabatay d'«El senyor Jordi des Pont», «Na Juana i La Fada Mariana», «Tres al·lotes fines» i es comensament de «Tres germans pererosos».